

Hietalahden
jalkapallostadion, Vaasa
RAKENNUSHISTORIASELVITYKSEN
PÄIVITYS 2025

Työn tilaaja

Vaasan kaupunki, kaavoitus

Ohjausryhmä

Anne Majaneva, Päivi Korkealaakso,
Outi Orhanen, Annika Harjula-Eriksson

Laatija

Ramboll Finland Oy / Niina Uusi-Seppä

Laadunvarmistus

Ramboll Finland Oy / Merja Isteri

Suoritusajankohta

Työ on suoritettu ajalla 9.4.2025–19.6.2025

Päiväys

19.6.2025

Sisällys

1	Johdanto	4
1.1	Selvityksen kohde ja yleiskuvaus	4
1.2	Selvityksen tausta ja tarkoitus	5
1.3	Selvityksessä käytetyt lähteet ja menetelmät	5
2	Kohteen status maankäytössä ja arvotetussa kulttuuriympäristössä	7
2.1	Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö	7
2.2	Maakuntakaava	8
2.3	Yleiskaava	9
2.4	Asemakaava	10
3	Historiallinen tausta	12
3.1	Liikuntarakentaminen Suomessa	12
3.2	Jalkapallostadion Vaasaan	13
3.3	Hietalahden stadion	14
4	Nykytilanne	23
5	Arvottaminen	41
5.1	Liikuntaympäristöjen arviointi	41
5.2	Vastaavat kohteet muualla Suomessa	43
5.3	Aiemmat inventoinnit ja arvottaminen	48
5.4	Arvojen määrittely	50
5.4.1	Arkkitehtoniset ja rakennustekniset arvot	50
5.4.2	Historialliset arvot	50
5.4.3	Maisemalliset/kaupunkikuvalliset arvot	51
5.5	Säilyneisyys	51
5.6	Arvottamisessa käytetyt kriteerit	51
5.7	Arvoluokitus	52
6	Johtopäätökset ja suositukset	53
6.1	Hietalahden stadioniin liittyvät arvot	53
6.2	Vanhaan katsomoon ja maratontorniin liittyvät arvot	53
6.3	Suosituks	55
7	Lähdeluettelo	57
7.1	Arkistolähteet	57
7.2	Kirjallisuus ja selvitykset	57
7.3	Sähköiset lähteet	57
7.4	Lausunnot ja muut lähteet	58

1 Johdanto

1.1 Selvityksen kohde ja yleiskuvaus

Hietalahden jalkapallostadion sijaitsee Vaasan Hietalahdessa osoitteessa Rantamaantie 6. Stadion koostuu vanhasta, vuonna 1937 valmistuneesta puukatsomosta ja uudesta, vuonna 2016 valmistuneesta U:n mallisesta katsomosta, josta stadion sai 4 600 katettua istumapaikkaa lisää. Lisäksi stadionin piha-alueella on säilynyt vanha maratontorni 1930-luvulta. Stadionin lähiympäristö on pääosin urheilupainotteisesti rakennettua ympäristöä.

Stadion sijaitsee näkyvällä paikalla Valtatien 3 ja Rantamaantien välissä. Valtatien länsipuolella sijaitsee Hietalahden puisto, joka sisältyy laajaan valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY) *Vaasan rantapuistovyöhyke julkisine rakennuksineen ja Vaasan Höyrymylly*. Uusi katsomo näkyy erityisesti Rantamaantien suuntaan ja herättää huomiota julkisivujen voimakkaalla säleikköaiheella. Uuden katsomon suunnittelusta on vastannut arkkitehti Sakke Talonen SIGGE Arkkitehdeilta.

Alun perin Hietalahden yleisurheilukenttänä tunnettu stadion avattiin vuonna 1936. Ensin valmistui itse kenttä, jolla kisailtiin jo syksyllä 1935. Vuonna 1937 valmistunut vanha puukatsomo on suojeltu voimassa olevissa asema- ja yleiskaavoissa. Stadionista on tehty rakennushistoriaselvitys vuonna 2012 (Ruusa Viljanen-Rossi), jossa vanha katsomo ja muut stadionin vanhat rakenteet (maratontorni, puuaita portteineen) on arvioitu kulttuurihistoriallisesti merkittäviksi. Uuden katsomon rakentamisen yhteydessä vanha aita portteineen on purettu ja jäljellä ovat enää puukatsomo ja maratontorni.

Kuva 1. Hietalahden Stadion ilmakuvassa 2023. Lähde: Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna.

1.2 Selvityksen tausta ja tarkoitus

Selvitys tehdään asemakaavan tausta-aineistoksi. Asemakaavoituksen kohteena on koko jalkapallostadionin tontti ja muutoksen tavoitteena on mahdollistaa stadionin käyttö standardit täyttävänä jalkapallostadionina huomioiden alueen kulttuuriympäristö sekä turvallisuus, tarkoituksenmukaisuus ja viihtyisyys. Vanhan katsomon suojelutarvetta halutaan arvioida uudelleen.

Pohjanmaalla pelataan vuonna 2027 alle 17-vuotiaiden tyttöjen jalkapallon EM-lopputurnaus. Hietalahden stadion on yksi pelipaikoista, mutta Kansainvälinen jalkapalloliitto UEFA on todennut vanhan katsomon liian vaaralliseksi kansainvälisiin otteluihin. Liiton edellytys on, että katsomolle löytyy turvallinen ratkaisu, jos Vaasassa aiotaan pelata oteluita kesällä 2027.

Puukatsomo on asetettu huonon kuntonsa vuoksi käyttökieltoon 5.4.2022. Pelastusviranomaisen antaman lausunnon mukaan katsomon saattaminen turvallisesti isolle henkilömäärälle on lähes mahdotonta. Vaasan kaupungin liikuntapalvelut on hakenut poikkeamista asemakaavan suojelumerkinnästä (sr-5) puukatsomon purkamiseksi.

Kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyi poikkeamisen asemakaavasta 5.9.2023 (30.8.2023 §44). Pohjanmaan museo/Vaasan kaupungin museot sekä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valittivat poikkeamisen myöntämispäätöksestä vaatien, että lautakunnan päätös kumotaan ja liikuntapalveluiden hakeamus hylätään. Vaasan hallinto-oikeus on antanut 19.12.2024 päätöksen (1742/2024), jonka mukaan valituksenalainen päätös on kumottava ja poikkeamista koskeva hakeamus on hylättävä.¹

Stadion on muuttunut merkittävästi vuonna 2012 laaditun rakennushistoriaselvityksen jälkeen uuden katsomon rakentamisen myötä. Tässä RHS:n päivityksessä arvioidaan vanhan katsomon suojeluarvojen säilyneisyyttä.

1.3 Selvityksessä käytetyt lähteet ja menetelmät

Selvitystyössä on käytetty lähteenä kohdetta koskevia aiempia selvityksiä ja suunnitelmia, kaava-aineistoja, rakennuspiirustuksia, kirjallisuutta, Maanmittauslaitoksen historiallisia karttoja ja ilmakuvia, viranomaisten lausuntoja sekä arkistoaineistoja (Vaasan kaupungin kaavoituksen arkisto, Pohjanmaan museon arkisto). Tärkeimpinä lähteinä ovat toimineet vuonna 2012 valmistunut Vaasan jalkapallostadionin rakennushistoriaselvitys (Ruusa Viljanen Rossi) sekä arvioinnin apuna Museoviraston ja Liikuntatieteellisen seuran julkaisema Liikuntaympäristöt kulttuuriperintönä -opas arviointiin.

¹ Vaasan kaupunki, Kaavoitus: ak1145 Hietalahden jalkapallostadion, Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 7.1.2025.

Eri lähteistä (kirjallisuus, internet) on etsitty tietoja vastaavista urheilukatsomoista muualla Suomessa kohteen arvojen määrittelemiseksi. Urheilukatsomoista kysyttiin myös useiden alueellisten vastuumuseoiden rakennustutkijoilta eri puolella Suomea.

Maastokäynnillä katsomo ympäristöineen dokumentoitiin. Samalla havainnoitiin rakennusten ja ympäristön nykytilaa, säilyneisyyttä, edellisen RHS:n jälkeen tehtyjä muutoksia sekä katsomorakennuksen ominaispiirteitä ja kaupunkikuvallista merkitystä.

Selvityksestä on vastannut rakennetun kulttuuriympäristön asiantuntija, FM Niina Uusi-Seppä (projektipäällikkö, aineistot, raportointi). Maastokäynnistä ja dokumentoinnista vastasi rakennetun kulttuuriympäristön asiantuntija, FM Liina Luoma. Maastokäynti tehtiin 22.5.2025. Käynnin yhteydessä ei päästy tutustumaan käyttökiellossa olleen vanhan katsomon sisätiloihin.

2 Kohteen status maankäytössä ja arvotetussa kulttuuriympäristössä

2.1 Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen.

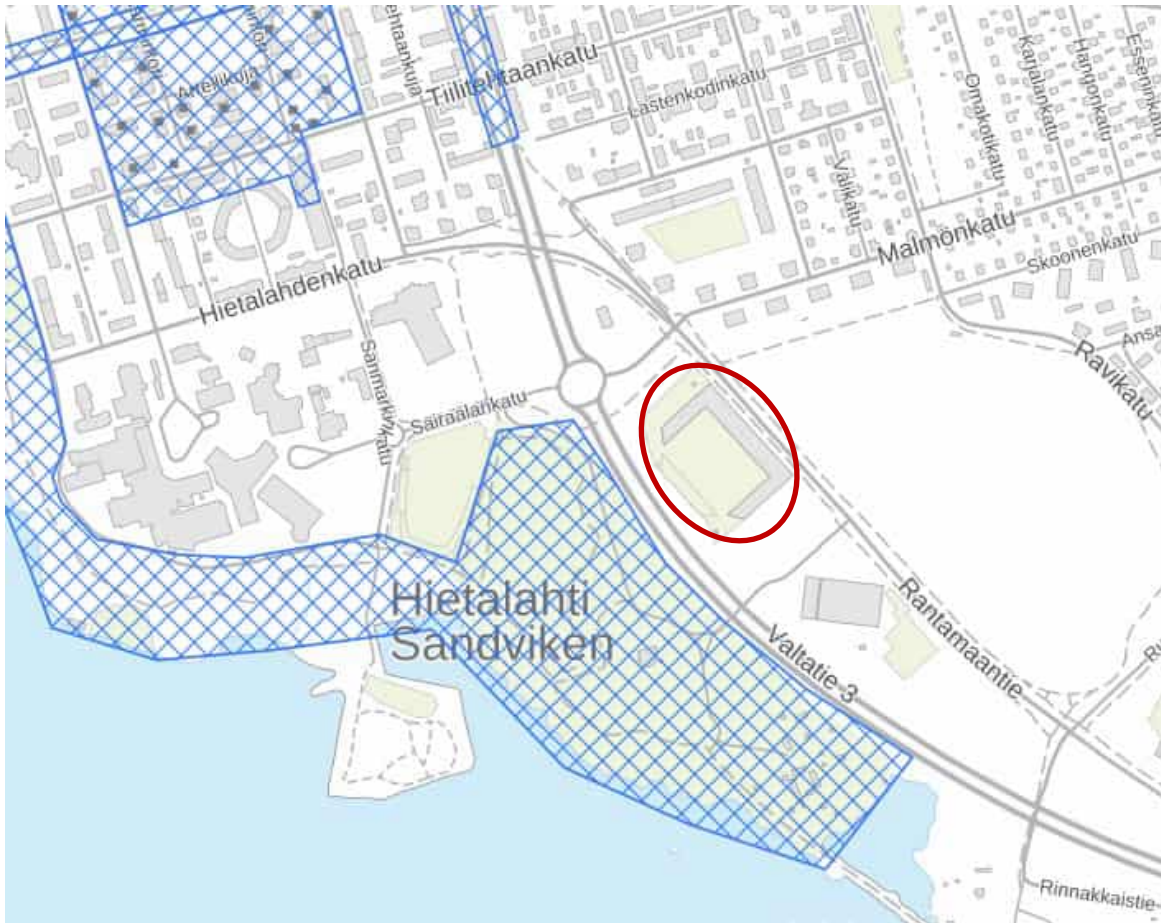
Lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on Stadionin länsipuolella sijaitseva Hietalahden puisto, joka sisältyy alueeseen **Vaasan rantapuistovyöhyke julkisine rakennuksineen ja Vaasan Höyrymylly** (RKY 2009). RKY-alue kattaa suurimman osan Vaasan keskustan rantavyöhykkeestä ja puistoalueista.

Vaasan laaja rantapuistovyöhyke ja sillä sijaitsevat arvorakennukset 1800-luvun jälkipuoliskolta liittyvät Vaasan lääninpääkaupunkifunktioon ja perustuvat lääninarkkitehti C.A. Setterbergin 1855 laatimaan Uuden Vaasan asemakaavaan. Ranta on säilynyt ruutukaava-alueeseen liittyvänä kaupunkipuistona, jossa on rakennuksia Setterbergin ajalta, kuten hovioikeuden talo, lääninvankila, kruununmakasiini ja maaherrantalo. Rantapuistovyöhykkeellä rakennuksineen samoin kuin sen pohjoispäässä sijaitsevilla Vaasan Höyrymyllyn rakennuksilla on merkittävä asema Vaasan kaupunkikuvassa ja länteen antavassa kaupungin siluetissa.

Vaasan rantapuistovyöhyke seuraa meren rantaa yli kolmen kilometrin matkan ja muodostuu eri aikoina rakennetuista puistoista. ²

Jonkin matkaa Stadionin pohjoispuolella on RKY-alue *Vaasan keskuspuistikot ja palokat* ja koillispuolella *Vaasan tarkka-ampujakasarmit*.

² Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Vaasan rantapuistovyöhyke julkisine rakennuksineen ja Vaasan Höyrymylly. <www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1709>

Kuva 2. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Vaasan rantapuistovyöhyke julkisine rakennuksineen ja Vaasan Höyrymylly sijaitsee eteläpäästään stadionin länsipuolella.

2.2 Maakuntakaava

Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on hyväksytty 16.12.2024.

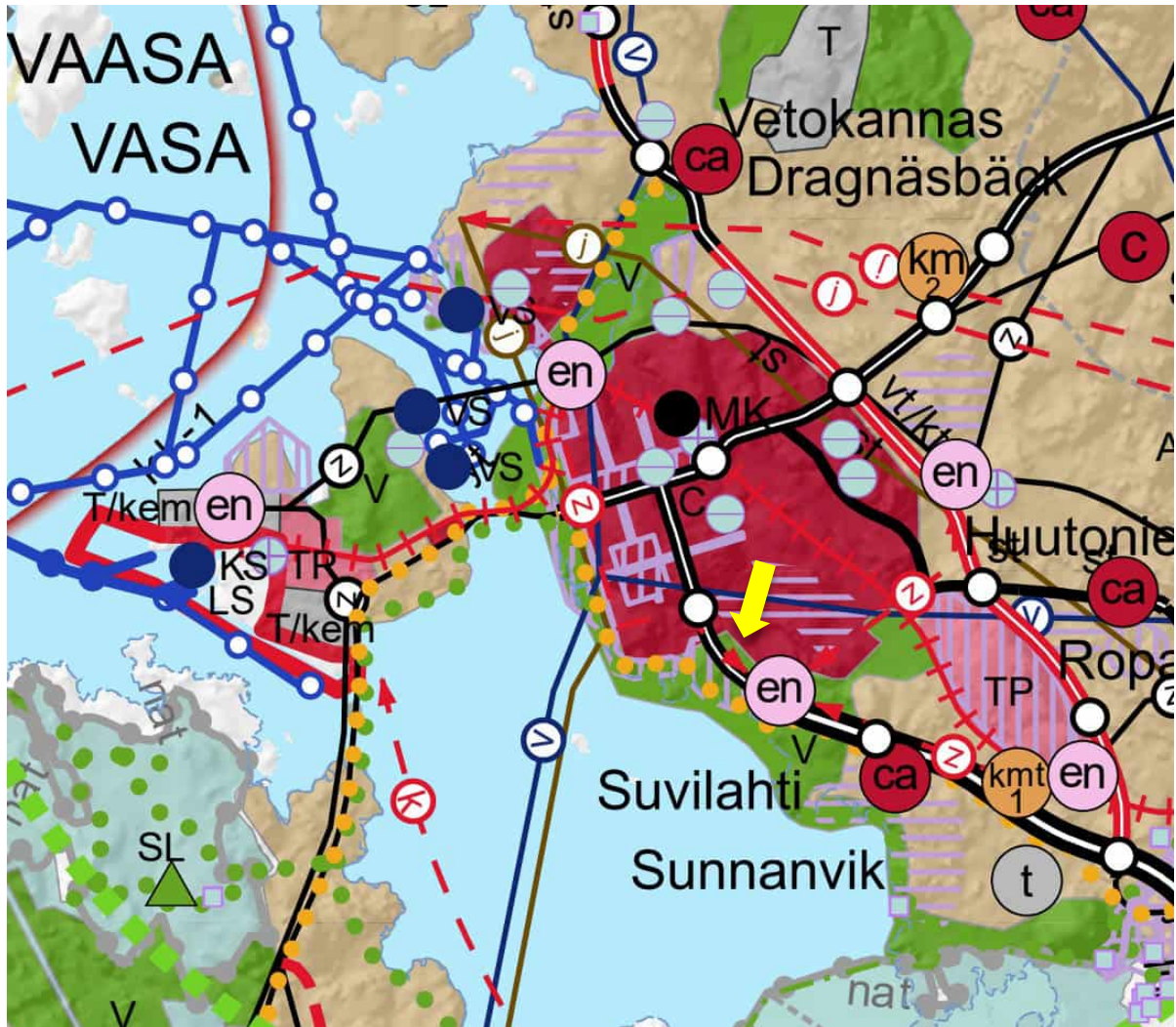
Maakuntakaavassa selvitysalue on osoitettu merkinnällä **Virkistysalue**.

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun tarkoitettuja alueita. Alueella voi sijaita olemassa olevia vakituisia ja vapaa-ajan asun- toja. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisra- joitus.

Suunnittelumääräys: Alueidenkäyttö ja toimenpiteet alueella tulee suunnitella ja toteut- taa niin, että turvataan edellytykset käyttää aluetta yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun ja varmistetaan alueen saavutettavuus sekä riittävä palvelu- ja varustustaso. Alue tulee suunnitella niin, että se tukee luontomatkailuelinkeinoja. Alueella sallitaan retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten kor- jaus- ja muutostyöt sekä laajentaminen. Virkistysalueita suunniteltaessa on huomioitava niiden merkitys viheraluejärjestelmässä, ja niiden tulisi muodostaa, jos mahdollista, pyöräily- ja ulkoilureittien kautta yhteistoiminnallinen maakunnallinen verkosto.

Suunnittelussa ja toimenpiteissä tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot. Alueelle tulee laatia kehittämis- ja hoitosuunnitelma.

Rakentamismääräys: Alueelle on sallittua rakentaa rakennuksia, jotka mahdollistavat virkistys- ja luontomatkailupalveluiden toteuttamisen.

Kuva 3. Keltainen nuoli osoittaa selvitysalueen likimääräisen sijainnin maakuntakaavakartalla. Lähde: Pohjanmaan liitto.

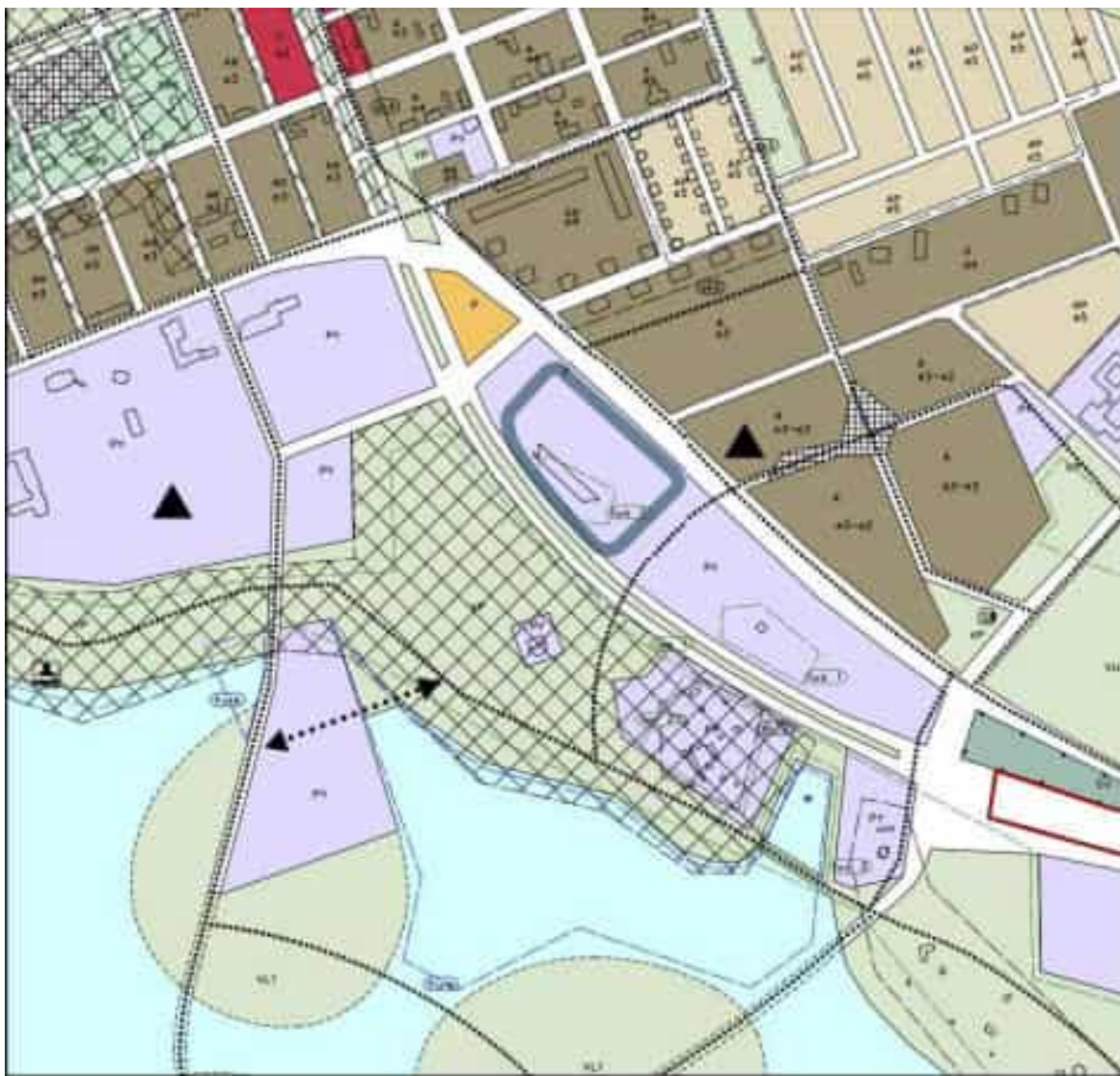
2.3 Yleiskaava

Alueella on voimassa Keskustan osayleiskaava 2040, joka on hyväksytty 10.6.2019.

Stadion on osoitettu **Julkisten palveluiden ja hallinnon alueeksi** (PY).

Vanha puukatsomo on osoitettu ääriviivoin suojelluksi seuraavalla merkinnällä: *Rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokas ja vaalittava rakennus tai muu kohde.* Merkintään liittyy seuraava määräys: *Kohteen suojelutarve sekä -taso määritellään*

asemakaavassa tai lain nojalla. Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita tulee käyttää ja hoitaa niin, että niiden arvo säilyy. Kaavoitettavalla alueella sijaitsee myös Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokas alue (luo 1), määräyksellä: Alueella on havaittu lajeja, joita on suojeltava luonnonsuojelulain 49 § mukaan. Alueen luontoarvot on huomioitava alueen suunnittelussa ja rakentamisessa. Alueella ei saa suorittaa alueen luontoarvoja vaarantavia toimenpiteitä. luo 1: arvokas elinympäristö liito-oraville tai muutoin luontotyyppiltään arvokas alue.

Kuva 4. Ote yleiskaavasta. Selvitysalue on rajattu kaavakartalle sinisellä viivalla. Lähde: Vaasan kaupungin karttapalvelu.

2.4 Asemakaava

Alueella on voimassa asemakaava numero 1079, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.3.2020. Kaavoitettavan alueen merkintänä on Urheilutoimintaa palvelevien

rakennusten korttelialue (YU). Puukatsomoa koskee suojelumerkintä (sr5) seuraavilla määräyksillä: *Suojeltava rakennus. Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokas rakennus, jota ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen ulkoasu ja luonne säilyvät.*

Kuva 5. Ote ajantasa-asemakaavasta. Lähde: Vaasan kaupungin karttapalvelu.

3 Historiallinen tausta

3.1 Liikuntarakentaminen Suomessa

Hietalahden urheilukentän rakentaminen liittyy Suomessa tapahtuneeseen urheilun arvostuksen voimakkaaseen nousuun 1920-luvulla sen jälkeen, kun Suomi oli juostu maailmakartalle Tukholman olympialaisissa vuonna 1912. Suurin urheilurakentamisen buumi alkoi 1930-luvulla, koska Suomeen suunniteltiin olympialaisia kesälle 1940.³

Olympiastadionin suunnittelukilpailuraadin saksalaisjäsen Konwiarz kirjoitti Arkkitehti-lehdessä vuonna 1933: *Liikuntakasvatuslaitosten järjestäminen kuuluu nyttemmin valtakunnan ja kaupungin julkisiin tehtäviin aivan samalla tavalla kuin veden ja valon hankinta, viemäriverkostojen rakentaminen, koulujen ja sairaaloiden pystyttäminen. Kaupungin kaavoittamisessa on tärkeänä tehtävänä järjestää nämä laitokset asemakaavallisesti tyydyttävästi yhteiskunnan organismiin.*

Suomen ensimmäinen jalkapallokenttä oli rakennettu Helsingin Kaisaniemeen 1900-luvun alussa ja Eläintarhan kenttä valmistui vuonna 1910. Turun urheilupuistoon rakennettiin vuonna 1934 nurmikenttä, jonka yhteyteen rakennettiin myös katsomo. Kentällä pelattiin ensimmäinen maaottelu vuonna 1938. Samoihin aikoihin rakennettiin kentät katsomoineen myös Tampereelle ja Kuopioon. Suomen tasokkain stadion ennen toista maailmansotaa oli Viipurin keskuskenttä, joka valmistui vuonna 1934. Katsomot olivat urheilukenttien alkuaikoina vielä harvinaisia ja katetut katsomot yleistyivät vasta vuoden 1945 jälkeen suurimmilla paikkakunnilla. Vuoden 1952 olympialaisia varten saatiin tasokkaat jalkapallokentät Turun Kupittaalalle, Tampereen Ratinaan, Lahden Kisapuistoon ja Kotkan Urheilukeskukseen. Näiden lisäksi tasokkaina kenttinä on mainittu Kuopion Väinölinnanniemi ja Valkeakosken tehtaan kenttä.⁴

Helsingin Olympiastadionilla pelattiin ensimmäinen maaottelu vuonna 1938, mistä lähtien kenttä on ollut Suomen maajoukkueen pääareena. Uutena urheilurakentamisen ilmiönä 1980-luvun alussa alettiin rakentaa täysimittaisia jalkapallohallesia.

Liikunta- ja urheilukäyttöön on rakennettu kenttiä ja ympäristöjä jo 1800-luvun loppupuolelta lähtien, useimmiten harrastajien aktiivisuuden ja järjestäytymisen ansiosta. Elinkeinoelämällä oli urheilurakentamisessa merkittävä rooli. Tehdaspaikkakunnilla tehtaanojohtajat tukivat usein työntekijöiden urheiluseuroja ja -rakentamista. Myös mm. opettajaseminaarit ja rajavartiolaitos rakensivat urheilupaikkoja.

1900-luvun kuluessa yhteiskunnan rooli kasvoi, kun mahdollisimman monista palveluista haluttiin päättää lakisääteisesti, jotta niiden tasapuolinen saatavuus tulisi turvattua. Liikuntaympäristöjen rakentamisessa valtion panostus lisääntyi veikkausvoittovarojen myötävaikutuksella ja samaan aikaan kuntien velvoitteet lisääntyivät. Ensimmäiset valtionavut liikuntapaikkarakentamiseen myönnettiin 1930-luvun alussa urheilukenttien rakentamiseen. Valtion tuella julkaistiin myös oppaita kuten vuonna 1948 julkaistu DI Heikki

³ Niskanen 2018, s.190, Viljanen-Rossi 2012, s. 46–47.

⁴ Hintikka 2012, s. 8 - 10.

Valjakan "Urheilukenttien rakennusopas". Liikuntarakentamisen ohjaus, rahoitus ja liikuntapolitiikan painotukset tulivat opetusministeriön alaisuuteen.

1960-luvun kaupungistumisen myötä hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen muuttui yhä ohjelmallisemmaksi. Painopiste siirtyi urheilusta koko kansan liikuttamiseen ja ympäristöjen pitkäjänteiseen suunnitteluun.

Valtio linjasi liikuntapaikkojen rakentamista opetusministeriön ja läänien hallinnon kautta. Opetusministeriössä ja lääneissä työskennelleille insinööreille ja tekniikoille kertyikin runsaasti kokemusta urheilurakentamisen teknisistä ratkaisuista. Rakentamisen laatu arkkitehtonisessa tai kaupunkikuvallisessa mielessä ei ole kuitenkaan ollut OPM:n liikuntahallinnon toimialalla yhtä vahvassa roolissa kuin rakennushallituksessa, joka linjasi muuten julkisen rakentamisen tasoa.

Laajat liikunta-alueet, verkostot, reitit, puistot, liikunta- ja urheilukentät sekä -hallit ovat yleensä kuntien rakennuttamia. Yli 70 prosenttia yleisurheilu- ja pallokentistä, sisähal- leista, uimahalleista ja maauimaloista on kuntien omistuksessa.

Liikuntaympäristöt ovat olleet jo vuosikymmeniä osa kaupunki- ja kaavoitus suunnittelua, jonka esikuvat tulevat Keski-Euroopasta ja Yhdysvalloista. Tavoitteena oli, että kaupunkien ja yhdyskuntien rakentumista ohjaaviin kaavoihin tuli osoittaa alueet liikuntapaikoille ja virkistysalueille niin, että asuinalueiden ja muiden tiiviisti rakennettujen alueiden väliset vihervyöhykkeet, puistot, rannat ja reitit yhdistyvät verkostoksi kaupungin sisäosista laidoille saakka, vesireitit niitten jatkeena.

Asemakaavaopin kirjoittanut professori Otto-Iivari Meurman painotti, että laajemmat liikuntapuistot ja urheilupaikat tulee sijoittaa useampien asuinalueiden yhteyteen osaksi koko laajenevaan kaupunkiin ulottuvaa yhdyskunta- ja palvelurakennetekonaisuutta.

Vuonna 1980 voimaan tulleen liikuntalain mukaan tulivat liikuntalautakunnat lakisääteiksi jokaiseen kuntaan ja liikuntalautakuntien tehtävät määritettiin liikunta-asetuksessa (niihin sisältyivät mm. liikuntasuunnitelmat, ehdotukset liikuntapaikkojen rakentamisesta, hankkimisesta, varustamisesta, kunnossapidosta).⁵

3.2 Jalkapallostadion Vaasaan

Osittain Vaasan puuvillatehtaan ansiosta kaupungin väkiluku yli kaksinkertaistui 1900-luvun alussa, millä oli vaikutuksia myös kaupungin urheiluelämään. Puuvillatehtaan yhteydet jalkapallon synnyinmaahan Englantiin oli selkeästi myötävaikuttava tekijä lajin jal- kautumisessa Vaasaan. Vaasassa alettiin perustaa urheiluseuroja 1900-luvun alussa ja vuonna 1905 kaupungissa toimi jo seitsemän jalkapalloseuraa. Seurojen johtomiehet pe- rustivat vuonna 1903 urheilukenttäkomitean, jonka ensimmäisenä hankkeena oli vauh- dittaa urheilukentän rakentamista Hietalahteen. Vaasan kunnallisen urheilutoimen ensim- mäiseksi voimannäytökseksi tulikin Hietalahden kentän rakentaminen vuonna 1905. Ken- tän piirustukset laati kaupunginpuutarhuri. Vaasan ensimmäinen jalkapallon turnauskil- pailu järjestettiin Hietalahden kentällä vuonna 1907.

⁵ Museovirasto: http://liikuntaymparistot.nba.fi/read/asp/r_inva_det.aspx?INVA_ID=400009

Hietalahden ensimmäinen kenttä toimi 1900-luvun alkuvuosikymmeninä vaasalaisen yleisurheilun ja palloilun keskuksena, mutta sen merkitys kilpailujen pitopaikkana väheni urheilijoiden ja penkkiurheilijoiden vaatiessa entistä nykyaikaisempia suorituspaikkoja. Mestaruussarjatasoiset jalkapallo-ottelut siirtyivät Hietalahden kentältä Vöyrinkaupunkiin vuonna 1928 ja 1930-luvun alussa alettiin suunnitella uuden stadionin rakentamista Hietalahteen.

Urheiluseurat vastasivat 1900-luvun alkuvuosikymmeninä talkoovoimin lähes kaikesta kaupungin urheilu- ja liikuntatoiminnasta, kunnes vuonna 1928 Vaasan kaupunkiin perustettiin urheilulautakunta huolehtimaan urheilupaikkojen hoidosta ja rakentamisesta. ⁶

3.3 Hietalahden stadion

Hietalahden vanhan urheilukentän osoittauduttua vanhentuneeksi valmistui sen kaakkoispuolelle pitkän suunnittelu- ja rakennusvaiheen jälkeen uusi kenttä vuonna 1937. Uuden stadionin rakennusaika jaettiin kolmeen vaiheeseen, joista ensin toteutettiin kenttä. Tämän jälkeen rakennettiin stadionin torni ja lipunmyyntikioskit molemmille porteille, sekä aidattiin koko alue. Kentän rakennussuunnittelussa noudatettiin Hugo Lahtisen ohjeita vuonna 1930 ilmestyneessä kirjassa *Urheilukenttä- ja välineet*. Rakentaminen toteutettiin lama-ajan työllistämishankkeena. Uusi kenttä vihittiin käyttöön 30. toukokuuta vuonna 1937. ⁷

Hietalahden kentälle johti sisäänkäynnit Villalle vievältä puistotieltä ja Rantamaantieltä. Rantamaantien sisäänkäyntinä toimi maratonportti, jonka vieressä oli lipunmyyntikioski ja maratontorni. Helsingin Olympiastadionin suunnittelukilpailun ohjelmaan oli sisällytetty niin kutsuttu maratontorni, joten Vaasaankin haluttiin saada sellainen. Tornirakennukseen ehdotettiin sijoitettavaksi kilpailukanslia ja sitä on käytetty myös yleisurheilun kenttäkuulutuksiin, koska näkymät juoksuradalle olivat hyvät. Eteläkaarten sisäänkäynnin vieressä sijaitsi tilannetaulu, jonka alkuperäinen kello vaihdettiin 1950-luvulla.

Kun päätös uudesta stadionista Hietalahteen oli tehty, Vaasan kaupunginarkkitehti Ingvald Serenius teki rohkean aloitteen ja laati suunnitelmat suurelle ja nykyaikaiselle katsomolle. Arkkitehti Ingvald Serenius (1900-1974) oli saanut vuonna 1933 vakituisen viran kaupunginarkkitehtina. Hänen uransa ajoittui alkuvaiheessa klassismin ja funktionalismin murroskauteen, mikä näkyy myös hänen tuotannossaan. Urheilurakentamiseen Serenius oli tutustunut jo entisessä kotikaupungissaan Turussa, johon hän oli vuonna 1928 suunnitellut kaupungin ensimmäisen tennishallin. Vaasassa hänen tunnetuimpiin töihinsä kuuluu Vaasan kirjastotalo vuodelta 1936 sekä Malmöntalo vuodelta 1950.

Koska elettiin lama-aikaa, Serenius pyrki rakentamisessa tasapainoon taloudellisuuden ja teknisen suorituskyvyn välillä. Vaikka stadionin kokonaiskustannukset olivat aikansa kunnallisiin hankkeisiin nähden suhteellisen korkeat ja katsomo koettiin komeaksi ja

⁶ Viljanen-Rossi 2012, s. 9-12.

⁷ Viljanen-Rossi 2012, s. 18-21

loisteliaaksi se on rakennettu yksinkertaisin ja edullisin materiaalein helposti huollettavaksi kokonaisuudeksi.⁸

Valmentajana toimivan Hugo Lahtisen erikoisosaamista hyödynnettiin myös katsomon rakennusvaiheessa. Hän piti puku- ja suihkuhuoneiden sijoittamista katsomorakennuksen yhteyteen välttämättömänä, koska hänen mukaansa uudemmissa urheilukentissä ulko- mailla sovitetaan mahdollisimman paljon toimintoja saman katon alle. Urheilijoiden pukautumistilat rakennettiin alakerrokseen ja yläkerrokseen tehtiin ravintolatilat keittiöineen. Katsomossa oli noin 1500 istumapaikkaa, mitä pidettiin suurena määränä, mutta urheilulautakunta kannatti kaupunginarkkitehdin suunnitelmaa, joka näin ollen toteutettiin. Sereniuksen sanotaan ottaneen mallia katsomorakennusta varten Turun Urheilupuiston katetusta katsomosta.⁹

Katsomon kattorakenteiden kantava rakenne muodostuu puurakenteisista ristikoista ja teräspilareista. Rakennus on perustettu teräsbetonisten maanvaraisten pilastereiden vaaraan. Muilta osin rakennuksen runko on puurakenteinen ja julkisivut katsomon sivuilla on puuverhoiltu. Vesikatteena toimii konesaumattu peltikate ja vesikaton vedenpoistona toimivat räystäskourut ja syöksytorvet, joista sadevedet on johdettu maahan.¹⁰

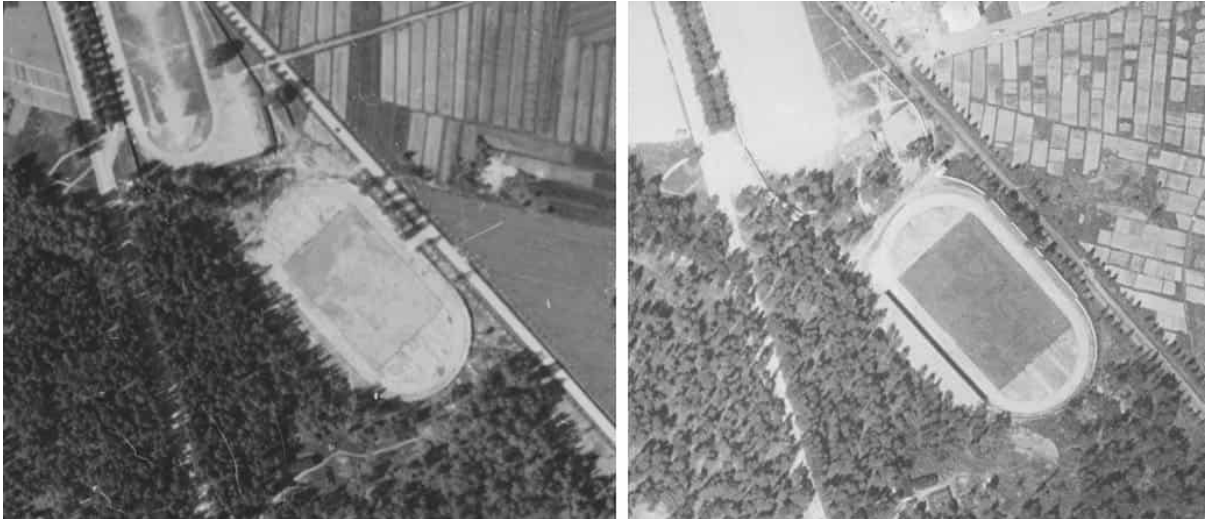

Kuva 6. Hietalahden aidattu kenttä, katettu katsomo ja maratontorni pian valmistumisensa jälkeen 1930-luvulla. Kuva: Pohjanmaan museo.

⁸ Viljanen-Rossi 2012, s. 15-16

⁹ Viljanen-Rossi 2012, s.24.

¹⁰ Sweco Finland, 2023.

Kuva 8. Hietalahden stadion rakennusvaiheessa vuonna 1934 ja valmiina vuonna 1952. Ilmakuvat: Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna.

1960-luvulla Hietalahdessa tehtiin suuria muutoksia. Hietalahden puisto halkaistiin moottoritieksi, joka johti suoraan kaupunkiin. Vaasalaisten urheiluseurojen vuonna 1957 katsomon taakse rakennuttama tanssilava jäi myös moottoritien jalkoihin. Vanhan urheilu-kentän kohdalla tehtiin Hietalahden ulosajotie. Moottoritien myötä katosi stadionin alkuperäinen yhteys vanhaan puistoalueeseen.

Vanhan kentän purkaminen johti muutostöihin myös uudella kentällä, kun kulkukäytävät stadionille järjestettiin uudelleen, jolloin alueen pohjoispään portti kaksine lipunmyyntikioskeineen purettiin. Maantien puoleista aitaa ja sisäänkäyntiä siirrettiin, jolloin stadionin torni jäi alueen sisäpuolelle menettäen alkuperäisen funktionsa maratonportin tiennäyttäjänä, lipunmyyntikioskin parina. Uudet sisäänkäynnit osoitettiin kentän pohjoispäättyyn ja eteläkaarteeseen.

Hietalahden stadionia käytettiin jalkapallon ohella yleisurheilukilpailujen järjestämiseen aina 1980-luvulle asti, jolloin Kaarlen kenttä valmistui. Urheilukisojen lisäksi stadionilla on järjestetty ulkoilmakonsertteja, voimistelunäytöksiä ja muita tapahtumia. Juoksuradat poistettiin kentältä 1990-luvun puolivälissä.

Vanhan katsomon arkkitehtuuri on säilynyt jokseenkin alkuperäisenä, vaikka myöhemmin lisätyt selostustilat rikkovat alkuperäisen symmetrisen sommittelun. Katsomon pohjoispäättyyn rakennettiin wc-siipi 1960-luvulla.

Tilajärjestelyt ja toiminnot ovat säilyneet pääosin muuttumattomina, vaikka ravintola- ja sosiaalitiloja on saneerattu vuosikymmenten aikana. Katsomon perustuksia on jouduttu suoristamaan, nostamaan ja korjaamaan valmistumisesta lähtien. Säännöllisiin huoltotoimenpiteisiin on kuulunut myös kattoristikoiden läpipulttien kiristäminen ristikkopalkin jäykkyyden säilyttämiseksi. Huoltotoimia ei ole ilmeisesti tehty kovinkaan säännöllisesti enää viime vuosikymmeninä, joten katon primääriristikko on menettänyt jäykkyytensä ja katto roikkuu pilareiden väleissä. Rakennushistoriaselvityksen mukaan kattorakenne on ollut kunnossa 1960-luvulle asti, jolloin säännöllisistä huoltotoimista oli luovuttu.

Perustuksissa käytetty betoni on nk. säästöbetonia, jota on sementin säästämiseksi jatkettu kivillä. Perustuksia on jouduttu korjaamaan alusta alkaen routavaurioiden takia.

Myös runkoa on paikoitellen tuettu korjausten yhteydessä, mutta suurilta osin alkuperäinen materiaali on silti säilynyt.¹¹

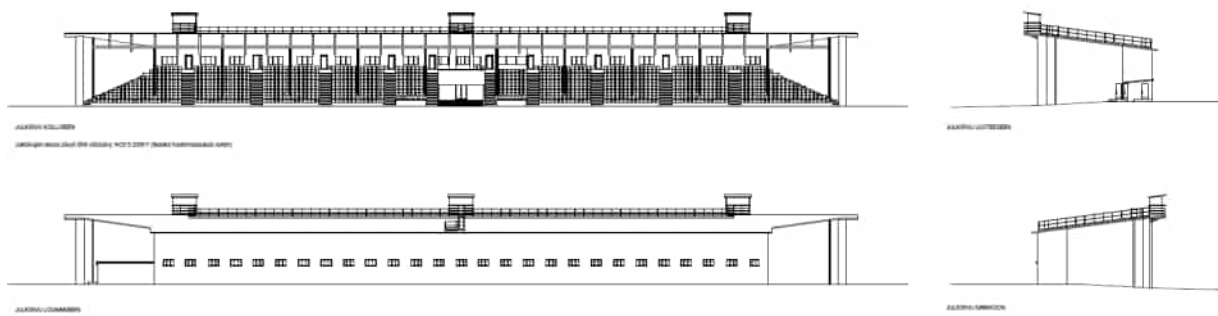
Vuonna 2015 puukatsomon katolle lisättiin kolme kuvausaitiota.

Vuonna 2016 Hietalahden stadion koki suuria muutoksia, kun kentälle valmistui uusi stadionrakennus katsomoineen, ravintola- ja kokoustiloineen. Vanha puuaita portteineen purettiin. Uusi katsomo ympäröi kenttää kolmelta sivulta ja siinä on yhdeksän aitiota. Ennen uuden katsomon valmistumista Hietalahdessa oli noin 4500 istuinpaikkaa, joista vain vanhan katsomon noin 1300 paikkaa oli katettuja. Uuden katsomon myötä stadionille saatiin 4600 katettua istumapaikkaa lisää. Stadionin suunnittelusta on vastannut arkkitehti Sakke Talonen SIGGE Arkkitehdeilta.

Kuva 9. Vanha katsomo ja maratontorni vuonna 2012. Kuva: Pohjanmaan museo.

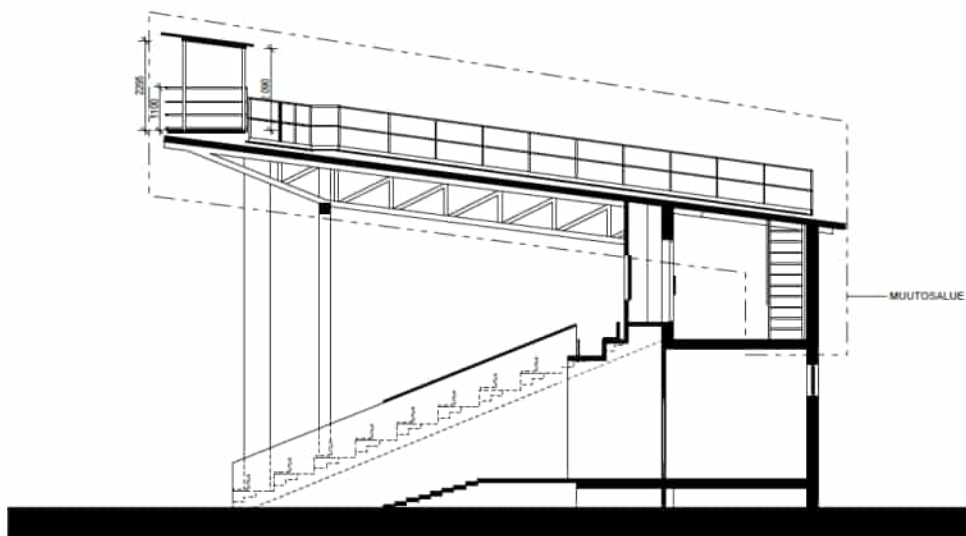
¹¹ Viljanen-Rossi 2012, s. 25-27.

Kuva 10. Vanhan katsomon muutospiirustukset vuodelta 2015. Julkisivut koilliseen ja lounaaseen. SIGGE Arkkitehdit.

Kuva 11. Vanhan katsomon muutospiirustukset vuodelta 2015. 1. ja 2. kerroksen pohjapiirros. SIGGE Arkkitehdit.

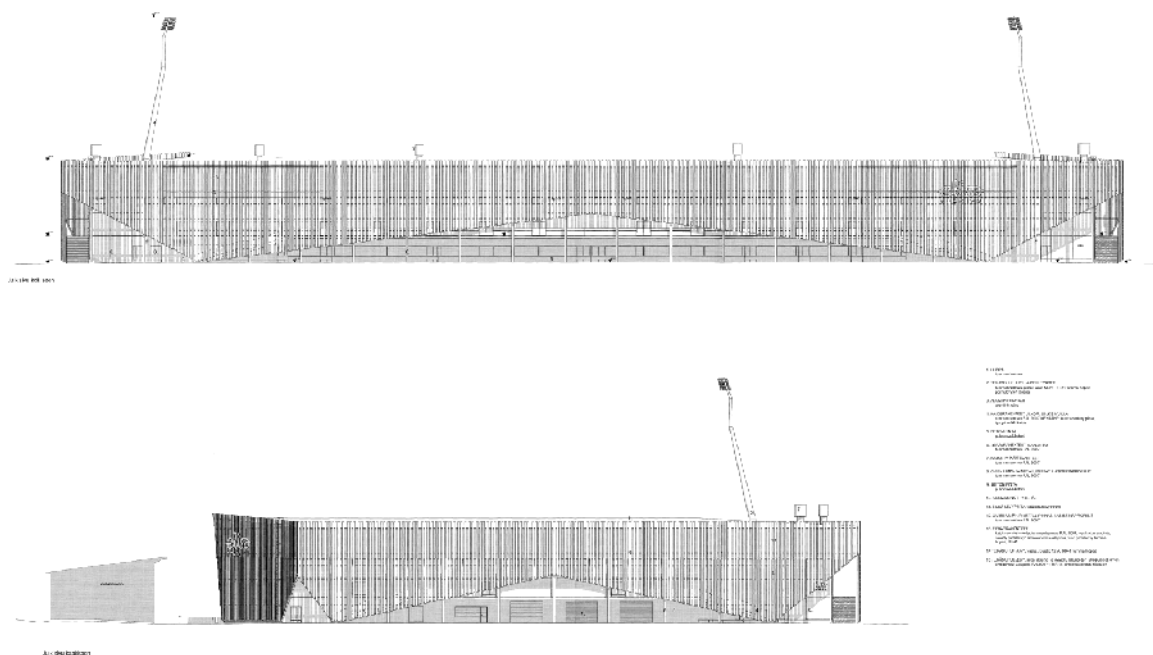
Kuva 12. Vanhan katsomon muutospiirustukset vuodelta 2015. Leikkauspiirros. SIGGE Arkkitehdit.

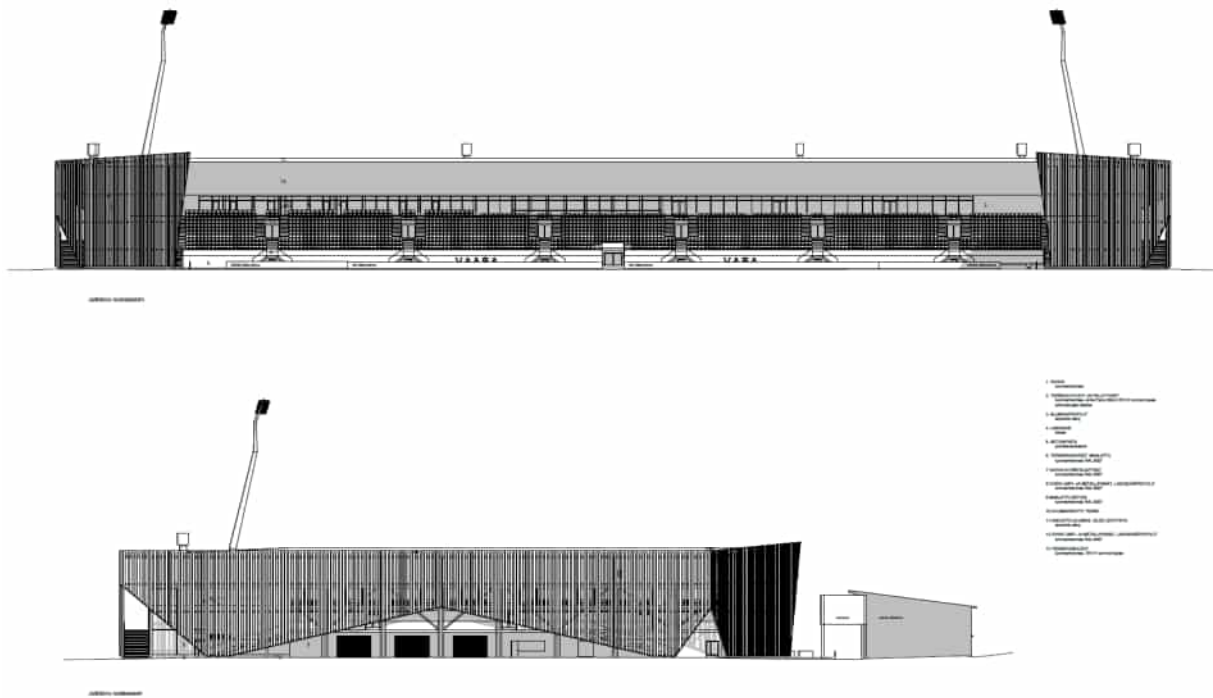
Kuva 13. Stadionin ilme on muuttunut uuden katsomon rakentamisen myötä. Vanha katsomo ja maratontorni on säilytetty, mutta kenttää ympäröinyt lauta-aita portteineen on purettu. Ilmakuvat vuodelta 2014 ja 2024. Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna.

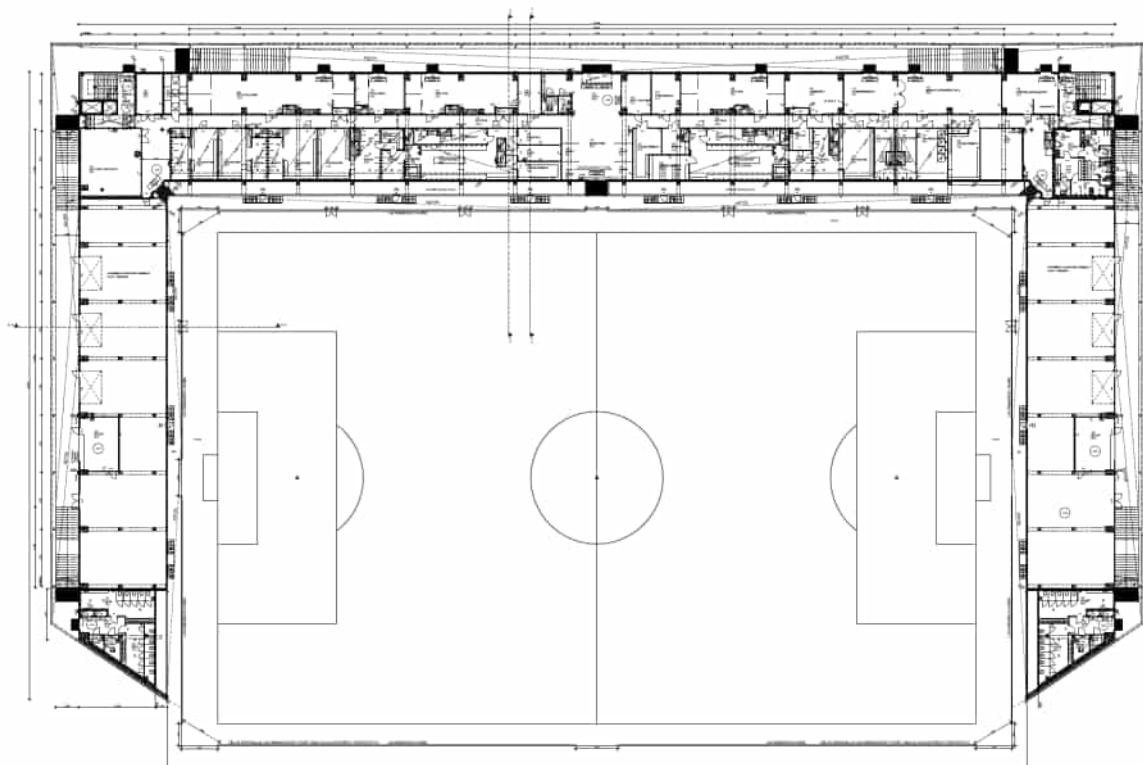
Kuva 14. Aiemmin muut katsomot olivat alisteisessa asemassa vanhaan katettuun katsomoon verrattuna. Nyt uusi massiivinen katsomorakennus hallitsee kenttää ympäristöineen. Viistoilmakuvat vuodelta 2012 ja 2025.

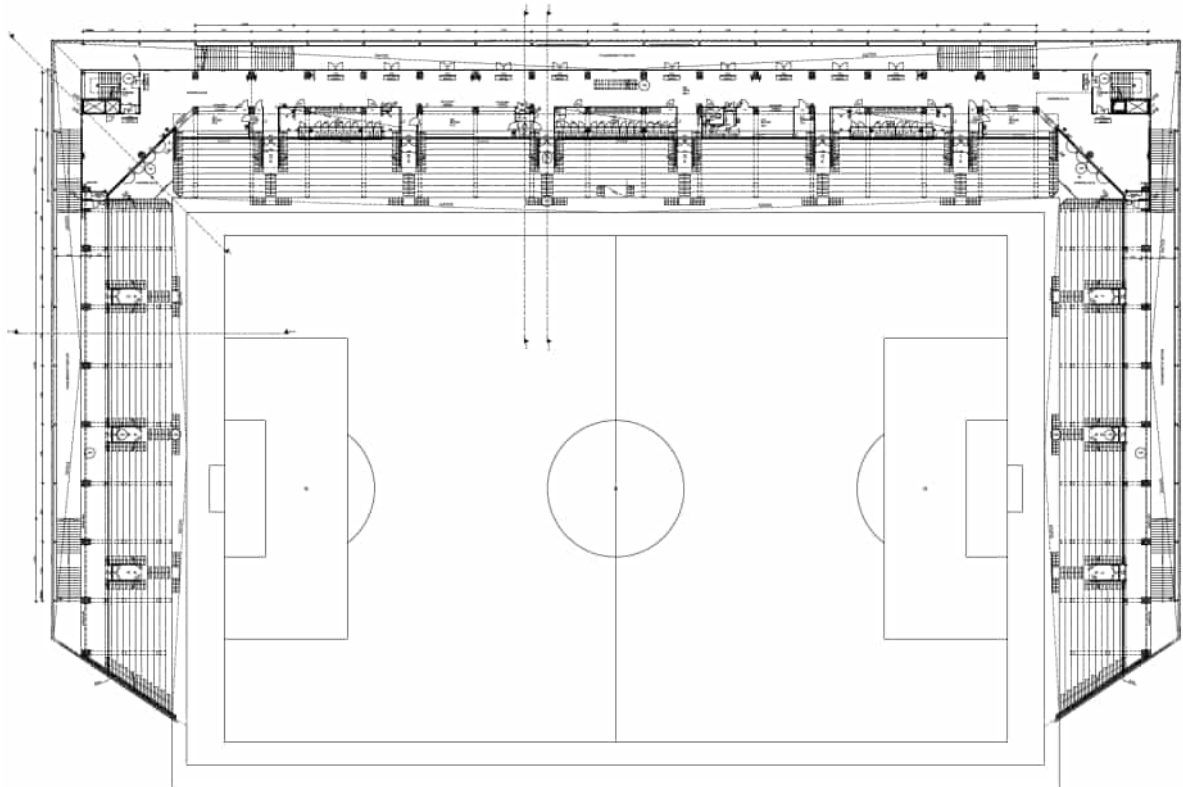
Kuva 15. Uuden katsomorakennuksen julkisivut koilliseen ja kaakkoon. SIGGE Arkkitehdit, 2015.

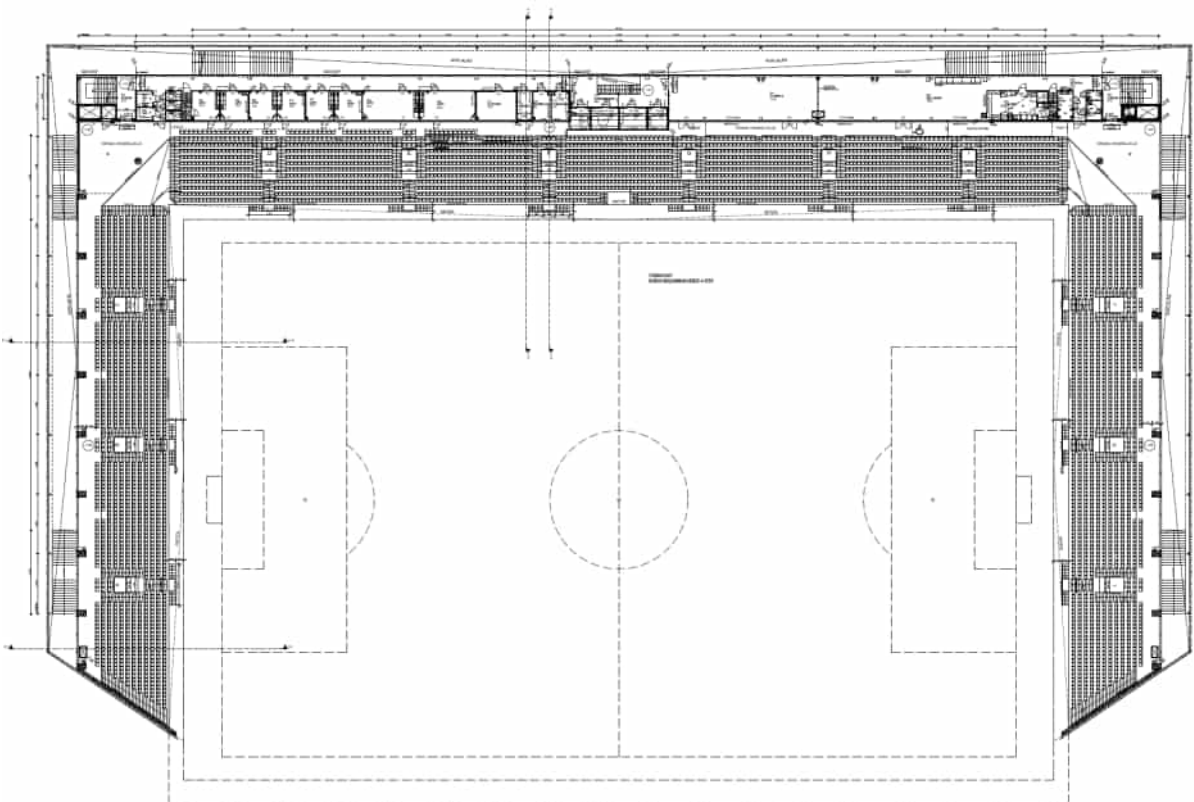
Kuva 16. Uuden katsomorakennuksen julkisivut lounaaseen ja luoteeseen. SIGGE Arkkitehdit, 2015.

Kuva 17. Uuden katsomorakennuksen 1. kerros. SIGGE Arkkitehdit, 2015.

Kuva 18. Uuden katsomorakennuksen 2. kerros. SIGGE Arkkitehdit, 2015.

Kuva 19. Uuden katsomorakennuksen 3. kerros. SIGGE Arkkitehdit, 2015.

4 Nykytilanne

Kuva 20. Näkymä kohti Stadionia pohjoisesta Rantamaantietä. Vanha puuaita on korvattu verkko-aidalla. Maratontorni on säilytetty.

Kuva 21. Pohjoinen sisäänkäynti stadionille.

Kuva 22. Näkymä kohti stadionia etelästä Rantamaantien varrelta.

Kuva 23. Näkymä lounaasta pysäköintialueelta kohti stadionia. Uuden katsomon julkisivuissa on voimakas säleikköaihe, joka on mahdollisesti saanut innoituksen vanhan puukatsomon pystyrimaudoituksesta.

Kuva 24. Maratontorni stadionin pohjoispäässä.

Kuva 25. Pysäköintialue stadionin kaakkoispuolella.

Kuva 26. Näkymä stadionille kaakosta. Vanhan katsomon kaakkoispääty.

Kuva 27. Näkymä stadionille luoteesta. Vanhan katsomon luoteispääty.

Kuva 28. Uuden katsomon pohjoispäätä. Vanha katsomo vasemmassa reunassa.

Kuva 29. Uuden katsomon pohjoisnurkka.

Kuva 30. Vanha puukatsomo on käyttökiellon vuoksi aidattu.

Kuva 31. Uusi katsomorakennus poikkeaa vanhasta sekä materiaaleiltaan että mittakaavaltaan.

Kuva 32. Uusi katsomo.

Kuva 33. Uuden katsomon luoteisnurkka.

Kuva 34. Uuden katsomorakennuksen sisätiloja.

Kuva 35. Vanha puukatsomo stadionin itänurkasta kuvattuna.

Kuva 36. Vanha puukatsomo kentän koillislaidalta kuvattuna. Katsomo on säilyttänyt symmetrisen ilmeensä. Katolle on rakennettu kuvausaitiot vuonna 2015.

Kuva 37. Puukatsomon ylläpito on lopetettu ja rakennus on asetettu käyttökieltoon.

Kuva 38. Puukatsomon päädyt kohti etelää ja pohjoista.

Kuva 39. Pohjoispäässä on 1960-luvulla rakennettu WC-siipi.

Kuva 40. Katolle on tehty kuvausaitiot vuonna 2015. Katto on notkahtanut rakenteen painosta, vaikka kattorakennetta on vahvistettu uusilla metallikiskoilla.

Kuva 41. Käytävä vanhan katsomon takana. Sisätiloihin ei ollut mahdollista tutustua tämän tarkemmin.

Kuva 42. Puukatsomo on säilyttänyt ominaispiirteensä hyvin, vaikka kirkkaan väriset muoviset istuimet ovatkin uudempaa tuotantoa.

Kuva 43. Myöhemmin lisätty selostuskoppi on muuttanut katsomon symmetriaa lievästi.

Kuva 44. Alkuperäisyys on näkyvissä monissa yksityiskohdissa.

Kuva 45. Katosta kannattava puinen ristikkorakenne, jota on vahvistettu 2020-luvulla metallikoilla.

Kuva 46. Maratontorni on säilyttänyt alkuperäiset ominaispiirteensä.

5 Arvottaminen

5.1 Liikuntaympäristöjen arviointi

Selvityksessä on hyödynnetty Museoviraston ja Liikuntatieteellisen Seuran Hyvinvointi-Suomen liikuntaympäristöt -hankkeen aineistoja, jotka on tallennettu vuosina 2011-2013. Hankkeessa tuotettiin myös opas liikuntaympäristöjen arviointiin. Oppaan mukaan liikuntaympäristöjen arvot ja merkitykset ovat monien tekijöiden summia. Niitä on tärkeää tarkastella kulttuurisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa, jotta voidaan arvioida joskus selviönäkin pidetyn ympäristön arvoja. Liikuntaympäristöt ovat hyvinvointi-Suomen määrätietoisesti rakentama keskeinen yhteiskunnallinen instituutio, jotka ilmentävät maan hyvinvointistrategiaa. Ne liittyvät yhtä hyvin terveyden, hyvinvoinnin kuin kasvatuksenkin tutkimukseen ja historiaan ja ovat yhteiskunnallisen suunnittelun ja päätöksenteon ympäristöjä. Ne ovat myös kunnan taloudellisten olosuhteiden, taloudellisen kasvun ja kulttuurin mukana kehittyneitä, parhaimmillaan yksilön ja koko yhteisön identiteettiä luovia ja itsetuntoa ruokkivia ympäristön osia. Liikuntaympäristöt ja -rakennukset edistävät hyvinvointia ja tasa-arvoa.

Liikunta- ja urheilurakennuksia on lajikirjon ansiosta lukuisia tyyppejä, mutta aina niillä on kiinteä suhde ympäristöönsä, kenttään, rataa, katsomoon ja välittömässä läheisyydessä sijaitseviin, kohteeseen olennaisesti liittyviin rakenteisiin, kuten aitoihin, kioskeihin, kiveyksiin ja mahdollisiin julkisiin taideteoksiin. Rakennettuihin liikuntaympäristöihin kuuluvat myös viher- ja virkistysalueet, niiden reitit, valaistus, opastus, kalusteet sekä ali- ja ylikulut.

Ympäristöjen ja rakennusten monikäyttöisyys, saavutettavuus ja tasa-arvoisuus ovat tasokkaan liikuntasuunnittelun peruspilareita. Modernit linjaukset juontuvat jo vuoden 1940 olympialaisiin tähdänneen rakentamisen ajalta 1930-luvulta. Jo silloin julkisen rahoituksen kriteerit olivat: kohteet suunnitellaan paitsi huippu-urheilun myös eri-ikäisten arkiliikunnan, ympärivuotisuuden ja erilaisten yleisötapahtumien näyttämöiksi tiheään asuttujen alueiden lähelle.

Liikuntaympäristöjen arvoja voi lähestyä monelta eri kantilta, esimerkiksi sen perusteella, miten kohde ilmentää kansallisen liikunta- ja urheilurakentamisen eriaikaisia ihanteita tai erilaisten liikuntaympäristöjä koskevien lakien, asetusten, hallinnollisten ohjeiden ja opaiden sekä säännöksiä toteutumista.

- Liikuntaympäristö tai -kohde voi olla ympäristökokonaisuus, joka muodostuu useista erilaisista ja eriaikaisista tekijöistä ja vaiheista, ja kuvastaa useamman liikunta- ja urheilulajin kehitystä tai ympäristöä. Kohteessa näkyvät ajallisen, toiminnallisen, arkkitehtonisen tai muun monipuolisuuden sekä yhteisöllisen toiminnan jatkuvuuden sekä paikallisidentiteetin arvot.
- Kohde voi myös edustaa ainutlaatuista tai harvinaista liikunnan, urheilun tai rakentamisen ilmiötä taikka ilmiötä, josta on tullut harvinainen tai uhanalainen.

Kohteen ainutlaatuisuuden tai harvinaisuuden arvot huomioidaan suhteutettuna kuntaan, maakuntaan tai koko maahan.

- Kohde tai rakennus voi liittyä historialliseen liikunnan tai urheilun tapahtumaan, prosessiin tai joukkueeseen, organisaatioon, valmennukseen ja koulutukseen, kansalaistoimintaan, seuraan tai henkilöön. Sillä voi olla arvoja historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä (symboliarvo).
- Liikuntarakennus voi olla liikuntahistorian vaiheiden kannalta, rakennusteknisesti, arkkitehtonisesti, ympäristökuvaltaan tai käytöltään paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti merkittävä. Liikuntarakennukseen välittömästi liittyvä ympäristö erilaisine rakenteineen voi olla ansiokas ja maisema-arvot huomioiva. Liikuntarakennus voi olla laatuaan ensimmäinen, varhainen, ainoa tai harvinaistuva. Liikuntarakennus voi liittyä korkeatasoisena esimerkkinä valtakunnallisesti ohjattuun suunnitteluun, rakentamiseen, säädöksiin ja rakentamiselle asetettuihin tavoitteisiin.¹²

Museoviraston ja Liikuntatieteellisen Seuran Hyvinvointi-Suomen liikuntaympäristöt -hankkeen inventoinnissa on luokiteltu erilaisia liikuntaympäristöjä, joista on annettu myös esimerkkejä. Selvityksen mukaan liikuntapuiston keskeisimpiä piirteitä ja periaatteita ovat:

- alue on kaavoitettu, suunniteltu ja rakennettu yksinomaan liikunnan ja urheilun käyttöön,
- puisto on sijoitettu asuinalueiden ja oppilaitosten keskelle, liikenteellisesti helposti saavutettavaan paikkaan, jotta se on päivittäin koko kaupungin sekä lähialueiden asukkaiden käytettävissä,
- puistoon on keskitetty monia eri lajien liikuntapaikkoja ja -rakennuksia, myös leikki- paikka sekä usein valaistuja reittejä,
- puisto on varustettu sekä aktiiviurheilun että virkistykseen käyttöön,
- puisto on käytössä sekä kesällä että talvella,
- puiston rakentamista koskevat asemakaavamerkinnot on jätetty väljiksi, jotta "voidaan ottaa huomioon urheilupaikkojen rakentamisessa tapahtuva kulloinenkin kehitys",
- puistosta on yhteyksiä kaupungin muihin ulkoilun ja kevyen liikenteen reitteihin ja laidoille, usein hiihtokeskukseen.

Liikuntapaikkoja on myös puistoissa, joilla on ollut muitakin päämääriä kuin kuntoliikunnan edellytysten tarjoaminen.

LAAJA PUISTO- JA VIHERALUE, RANTAPUISTO TAI KANSANPUISTO

on joko suunnitelmallisesti osoitettu tai vaihteittain kehittynyt varsinaisen historiallisen (ruutu)kaava-alueen tai keskustan viereen (välittömään läheisyyteen) ja rajautuu usein rantaviivaan. Alueella on muiden puisto- ja viheralueen rakenteiden ja käyttötarkoitusten

¹² Museovirasto: http://liikuntaymparistot.nba.fi/read/asp/r_inva_det.aspx?INVA_ID=400009

lisäksi erilaisia liikuntaympäristöjä kuten reittejä, kenttiä, halleja, uimapaikkoja, purjehduksen ja melonnan rakenteita. Alue on usein kunnan liikunta- ja urheilulajien ja -kulttuurin kehitysvaiheiden kannalta, rakennus- tai viherympäristönä sekä luonnonarvoiltaan merkittävä. Alueelta voi siirtyä kunnanosasta toiseen tai kunnan ulkopuolisiin saaristo- tai luonnonalueisiin. Alueen liikuntaympäristöt ovat yleensä lähikoulujen liikuntapaikkoja. Esimerkkikohteita **Vaasan Hietalahti**, Hämeenlinnan Hämeensaari, Kuopion Väinölän-niemi, Sotkamon Hiukka, Hangon Kylpyläpuisto, Porin Isomäki, Tampereen Kauppi.

Vaasan Hietalahden kaupunginosassa, kantakaupungin eteläpuolella on laaja me-reen rajautuva liikunta-, urheilu- ja virkistysalue. Alue liittyy Vaasan rantavyöhyk-keeseen, joka on valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Historiallisen ruutukaava-alueen ulkopuolella on ollut urheilu- ja liikuntapaikkarakentamista jo 1900-luvun alusta alkaen, muiden muassa Vaasan ensimmäinen urheilukenttä.

1960-luvulta alkaen viheralueen on hankonut nelikaistainen moottoritie saman-suuntaisena Rantamaantien kanssa. Teiden molemmin puolin Hietalahden alueella on lukuisia eri aikoina syntyneitä liikuntapaikkoja, mm. jalkapallostadion, tennis-keskus kenttineen, Vaasan ravirata, yleisurheilustadion Kaarlen kenttä, monitoi-miviheriön nurmikenttiä, uimahalli, jäähalli ja pesäpallostadion. Alueella on myös kulttuurihistorialtaan arvokas virkistysalue Hietalahden puisto, jota käytetään lenkkeilyyn ja muuhun vapaaseen kuntoliikuntaan. Alueella on myös Kustaanlin-nan uimaranta.¹³

5.2 Vastaavat kohteet muualla Suomessa

Selvityksen teon yhteydessä etsittiin tietoa vastaavista katsomorakennuksista kirjallisten ja internet-lähteiden avulla. Lisäksi lähetettiin kysely useiden alueellisten vastuumuseoi-den tutkijoille ja kysyttiin heidän alueellaan olevista vastaavista kohteista.

Selvityksen myötä on käynyt selväksi, että ennen toista maailmansotaa on ylipäättään ra-kennettu vasta vähän katoksellisia katsomoita. Sotien jälkeen katokselliset katsomot al-koivat yleistyä, mutta ne olivat yleensä betonirakenteisia.

Hietalahden stadionin rakennushistoriaselvityksen mukaan Vaasan jalkapallostadion on Helsingin Olympiastadionin ohella maamme ainoa 1930-luvun stadion, jonka katsomo on säilynyt meidän päiviimme saakka. Tämänkään selvityksen yhteydessä ei löytynyt muita vastaavia kohteita.

Muutama ennen 1930-lukua rakennettu puukatsomo on säilynyt: Eläintarhan urheilu-kenttä Helsingissä oli valmistuessaan maan ensimmäinen viralliset laatuvaatimukset täyt-tävä urheilukenttä. Vuonna 1913 valmistuneen katsomopaviljongin on suunnitellut arkki-tehti Karl Hård af Segerstad. Paviljongilla ilmeisesti tarkoitetaan kuitenkin katoksellisen puukatsomon vieressä olevaa rakennusta. Puukatsomokin näkyy kuitenkin jo vuoden 1932 ilmakuvassa.¹⁴ Kohde sijaitsee RKY-alueella ja on suojeltu.

¹³ Museovirasto: http://liikuntaymparistot.nba.fi/read/asp/r_alue_det.aspx?ALUE_ID=100168

¹⁴ https://fi.wikipedia.org/wiki/El%C3%A4intarhan_kentt%C3%A4

Pyynikin urheilukenttä Tampereella on sijainnut nykyisellä paikallaan vuodesta 1908 lähtien. Nykyiseen muotoonsa urheilukenttä rakennettiin vuonna 1924. Aitarakennelmat ja puinen katsomo on rakennettu Tampereen kaupungin rakennustoimiston arkkitehtiosastolla 1922 laadittujen piirustusten mukaisesti. Katsomo on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Pyynikin urheilukenttä toimi Tampereen pääurheilukenttänä Ratinan stadionin valmistumiseen saakka. Suunnittelijoina olivat Bertel Strömmer ja Eetu Murros. Kohde sijaitsee RKY-alueella ja on suojeltu.¹⁵

Turun Urheilupuiston 1930-luvulla rakennettu katsomo (suunnittelija Albert Richardtsson) on toiminut Hietalahden katsomon esikuvana, mutta katsomo on purettu 1980-luvulla.

Kuva 47. Eläintarhan kenttä Helsingissä. Puukatsomo on rakennettu ennen vuotta 1932. Kuva: Wikimedia commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:El%C3%A4intarhan_kentt%C3%A4_2020-03-06.jpg

Kuva 48. Pyynikin urheilukenttä Tampereella. Katsomo on rakennettu 1920-luvulla. Kuva: Wikimedia commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pyynikin_urheilukentta1.jpg

¹⁵ [Tampereen museot](#): Siiri tietokanta

Kuva 49. Turun urheilupuiston katsomo 1930-luvulla on toiminut Hietalahden katsomon esikuvana. Turun katsomo on purettu 1980-luvulla. Kuva Turun sanomat. Lähde: Turun kaupunginmuseo, Finna. <https://finna.fi/Record/tmk.161022189774700?sid=5044097965>

Kuva 50. Presidentti Urho Kekkonen Turun urheilupuiston aitiossa 1950-luvulla. Kuvassa näkyy katosta kannattava ristikkorakenne. Kuva: Turun kaupunginmuseo, Turun museokeskus/Selen Uno, Finna. <https://www.finna.fi/Record/tmk.161012878997300?sid=5052711585&imgid=2>

Joissakin kunnissa on säilynyt pienempiä puukatsomoita, mutta niitä ei juuri voi verrata Vaasan yli tuhannelle hengelle mitoitettuun katsomoon. Katsomoita on rakennettu hyvin monenlaisille urheilun näyttämöille yleisurheilukentistä raviradoille. Urheilukenttiä ja niihin liittyviä rakennuksia on inventoitu Suomessa melko puutteellisesti, joten kokonaiskuvaa kentillä säilyneistä katsomoista ei ole mahdollista saada.

Pohjanmaan Museo on tehnyt listaa alueen urheilukentistä katsomoineen. Listan perusteella Hietalahden jalkapallostadionin katsomo painii omassa luokassaan. Vastaavaa kohdetta ei löydy muualta Pohjanmaalta.

Kuva 51. Närpiön Keskusurheilukentän puukatsomo on rakennettu vuonna 1963 ja siinä on noin 500 istumapaikkaa. Kuva Janne Holmgren, 2017.

Kuva 52. Isonkyrön Keskusurheilukentän katsomo on rakennettu vuoden 1950 jälkeen. Kuva: Janne Holmgren 2017.

Kuva 53. Munsalan urheilukentän katsomo (Uusikaarlepyy) vuonna 1956. Rakennettu vuoden 1945 jälkeen. Katsomo on pieni ja katoksen rakenne erilainen kuin Hietalahdessa. Kuva: Karl Alfred Nyström, SLS. [Arkistorakenne: ÖTA 139 foto 2926 "Munsala sommaren 1956". | Finna.fi](#)

5.3 Aiemmat inventoinnit ja arvottaminen

Hietalahden stadion on arvotettu Vaasan jalkapallostadionin rakennushistoriaselvityksessä vuonna 2012 seuraavasti:

DOKUMENTTIARVOT

Rakennushistoriallinen arvo

Jalkapallostadion edustaa maamme aikaista urheilurakentamista, myös valtakunnallisessa vertailussa. Se on ollut uusimpien suositusten mukaan toteutettu, edistysellinen ja suuri hanke. Hyvin säilyneenä se on historiallisesti todistusvoimainen ja harvinaisena, jopa ainutkertaisena, sen rakennushistoriallinen arvo on merkittävä.

Stadion on Hietalahden Urheilupuiston vanhin rakennettu kokonaisuus ja merkittävä avain alueen kehityksen ja historiallisen kerrostuneisuuden ymmärtämiseen.

Rakennustaiteellinen arvo

Tyylillisesti katsomo ja maratontorni ovat murroskauden tuote, jossa on sekä klassisia että funktionaalisia piirteitä, mikä on arkkitehti Sereniuksen tuotannolle tyypillistä. Kohteen arkkitehtuuri ja yksityiskohdat ovat varsin hyvin säilyneet ja sen tyylipiirteet ovat yhä selkeästi luettavissa. Tämä pedagogisuus voimistaa kohteen arvoa historiallisena dokumenttina.

”Vuosien 1928-1939 funktionalistisen kauden sekä vuosien 1939-1960 välisen jälleenrakennuskaudenmerkittävä rakennuskanta on Vaasassa melko niukkaa”, minkä johdosta kohde jo pelkän ikänsä puolesta on paikallisella tasolla harvinainen.

Teknillishistoriallinen arvo

Kiristämällä jännitetty puinen, pitkänä yhtenäisenä rakenteena jatkuva ristikkoratkaisu on rakennusteknisesti harvinainen ja edustaa puurakentamisen osaamista ajalta ennen rakentamisen teollistumista. Kohteella on siten teknillishistoriallinen arvo.

Yhteiskuntahistoriallinen arvo

Kohde edustaa aikaista hyvinvointiyhteiskunnan urheilulaitosrakentamista. Stadion liittyy sosiaalishistorian siihen vaiheeseen, jolloin kunnallinen liikuntapalveluiden tarjonta sai alkunsa liikuntaharrastuksen yleistyessä väestön elintason noustessa. Stadion on yhä alkuperäisessä käytössään. Käytön jatkuvuus voimistaa sen yhteiskuntahistoriallista arvoa huomattavasti.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Kohteen säilyneisyys ja historiallinen kerrostuneisuus sekä pitkäaikaisen jatkuvan käytön tuoma patina tuo sille autenttisuutta ja voimakasta paikan hengen tuntua.

Stadion on tärkeä osa laajempaa rakennettua ympäristöä. Se on mittakaavaltaan inhimillinen ja materiaaleiltaan aistillinen. Se muodostaa rajan moottoritien suuntaan ja luo maisemallista avaruutta avautuessaan Rantamaantien suuntaan.

Näkyvänä rakennuksena, johon liittyy pitkältä ajalta monien ihmisten muistoja, kohteella on paikallisidentiteettiä voimistava arvo ja symboliarvo. Se ilmentää paikallista ominaislaatua, ”vaasalaisuutta”.

Alueella on voimassa Keskustan osayleiskaava 2040, joka on hyväksytty 10.6.2019.

Stadion on osoitettu Julkisten palveluiden ja hallinnon alueeksi (PY). Vanha puukatsomo on osoitettu ääriiviivoin suojelluksi seuraavalla merkinnällä: *Rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokas ja vaalittava rakennus tai muu kohde*. Merkintään liittyy seuraava määräys: *Kohteen suojelutarve sekä -taso määritellään asemakaavassa tai lain nojalla. Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita tulee käyttää ja hoitaa niin, että niiden arvo säilyy.*

Alueella on voimassa asemakaava numero 1079, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.3.2020. Kaavoitettavan alueen merkintänä on Urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YU). Puukatsomoa koskee suojelumerkintä (sr5) seuraavilla määräyksillä: *Suojeltava rakennus. Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokas rakennus, jota ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen ulkoasu ja luonne säilyvät.*

5.4 Arvojen määrittely

Kohteen arvoja ja ominaispiirteitä on tässä työssä tarkasteltu kolmen määrittelyperusteen kautta: kohteella voi olla a) arkkitehtonisia/rakennusteknisiä, b) historiallisia ja/tai c) maisemallisia/kaupunkikuvallisia arvoja. Lisäksi on tarkasteltu rakennusten ja ympäristöjen säilyneisyyttä suhteessa alkuperäisiin ominaispiirteisiin tai johonkin merkittävään ja tunnistettavaan kohteen historiaan liittyvään vaiheeseen.

Alla on esitetty arvojen määrittelyjen perusteluina toimineet näkökohdat, sekä niiden pohjalta esitetty arvoluokitus, jota on käytetty.

5.4.1 Arkkitehtoniset ja rakennustekniset arvot

Arkkitehtuuri

Rakennus tai alue edustaa tyylipuhtaasti jonkin ajan tai tietyn tunnetun arkkitehdin rakentamisen tyyliä tai tekemisen tapaa esteettisesti ja/tai toiminnallisesti.

Rakennustekniikka

Rakennus tai alue edustaa joko tyypillisesti tai vaihtoehtoisesti täysin poikkeuksellisesti jonkin rakennusteknisen innovaation tai teknologian kehitystä.

5.4.2 Historialliset arvot

Asutushistoria

Alue tai rakennus edustaa jonkin ajan tyypillistä asuinrakentamista.

Teollisuuden, kaupankäynnin, ja liikenteen historia

Alue tai rakennus edustaa jonkin ajan merkittävää teollisuus- tai liiketoimintaa, tai liikennöinnin muotoja.

Sivistyshistoria

Rakennus edustaa alueen koulutuksen tai muunlaisen sivistyksen levittämisen historiaa.

Aatehistoria

Rakennus tai alue edustaa alueella poliittista kehitysvaihetta.

Henkilöhistoria

Rakennus on toiminut alueella merkittävänä pidettävän historiallisen henkilön kotina tai työpaikkana.

Kaavahistoria

Alue tai rakennus edustaa tietyn aikakauden kaupunkisuunnittelua tai kertoo kaupungin kehityshistoriasta.

Hallintohistoria

Alue tai rakennus edustaa tietyn aikakauden valtakunnallisen, alueellisen tai paikallisen hallinnon historiaa.

Sosiaalihistoria

Alue tai rakennus edustaa jonkin tietyn aikakauden sosiaalisen luokan arkielämän muodostumista kokonaisuutena (esim. pihapiirit kokonaisuuksina sisältäen rakennukset, kasvillisuuden ja yhteydet ympäristöön).

Kulttuurihistoria

Yleistermi kaikelle sille historialle, jossa ihmisen toiminta on merkittävää ja näkyvää; alueella tai rakennuksessa näkyvät useammat edellä mainitut historian piirteet tai muu merkittävä ihmisen ja yhteiskunnan toiminnan ominaispiirre.

5.4.3 Maisemalliset/kaupunkikuvalliset arvot

Rakennus on tärkeä osa maisemallista/kaupunkikuvallista kokonaisuutta tai muodostaa tärkeän kohteen (maamerkin/kiintopisteen) osana maisemaa/kaupunkikuvaa.

5.5 Säilyneisyys

Kohdetta on lisäksi arvioitu säilyneisyyden pohjalta seuraavilla tavoilla:

Hyvin säilynyt kohde

Alue tai rakennus on säilynyt alkuperäisenä, tai muutokset ovat niin pieniä, että alkuperäinen ilme säilyy.

Kohtalaisen hyvin säilynyt kohde

Alueella tai rakennuksessa on voitu tehdä kohtalaisen paljon muutoksia, mutta pääpiirteissään sen hahmo on säilynyt ennallaan ja se on kokonaisuutena tunnistettavissa aikakautensa edustajaksi.

Merkittävästi muutettu kohde

Rakennuksen ulkoiseen hahmoon tai alueen rakenteeseen on tehty merkittäviä muutoksia. Alkuperäisiä tai alkuperäisen kaltaisena kunnostettuja rakennuksen tai alueen osia on kuitenkin mahdollista edelleen tunnistaa.

Täysin muutettu kohde

Alkuperäistä rakennusta ei ole enää mahdollista tunnistaa ulkoapäin.

5.6 Arvottamisessa käytetyt kriteerit

Alueen tai kohteen arvojen määrittämisessä on käytetty vakiintuneita kriteerejä, jotka on lueteltu Laissa rakennusperinnön suojelemisesta (8 §):

1) Harvinaisuus tai ainutlaatuisuus (harvinaisuus);

Kohde/alue on ainutlaatuinen tai se on yksi harvoista tyyppinsä edustajista.

2) Historiallinen tyypillisuus alueelle (tyypillisuus);

Kohde/alue on maantieteellisistä tai kulttuurisista syistä tai luonnonoloista johtuen alueelle tyypillinen.

3) Aluetta tai tiettyä aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet (edustavuus);

Kohde/alue edustaa jotain omalle ajalleen tai alueelleen ominaista rakennustyyppiä.

4) Alkuperäistä tai sitä vastaavan käytön, rakentamistavan, arkkitehtuurin tai tyylin ilmeneminen ja jatkuminen (alkuperäisyys);

5) Merkitys historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä (historiallinen todistusvoimaisuus); tai

6) näkyvissä olevat eri aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta (historiallinen kerroksisuus).

5.7 Arvoluokitus

Kohteet voidaan jakaa arvoluokkiin sen mukaan, miten paljon ja millaisia arvoja niillä on, miten hyvin ne edustavat ja ilmentävät mainittuja arvoja, miten hyvin arvokkaat ominaispiirteet ovat säilyneet ja miten ainutlaatuisia tai tyyppillisiä ne ovat.

Arvoluokkajako on seuraava:

- I** erityisen hyvin jotakin arvoa edustavat, ainutlaatuiset tai harvinaiset kohteet, joiden säilyneisyys on hyvä
- II** jotakin tai joitakin arvoja omaavat kohteet, joiden säilyneisyys on hyvä tai kohtalainen
- III** arvoperusteiltaan edellisiä vähempimerkityksiset ja/tai säilyneisyydeltään heikentyneet (merkittävästi muutetut) kohteet
- kohteet, joilla ei ole erityisiä arvoja tai joiden arvot on peruuttamattomasti menetetty

Rakennuskohtaiseen inventointiin kirjataan lisäksi lyhentein kohteen nykyinen tai yhteistyössä viranomaisten kanssa arvioitu merkittävyydsluokitus seuraavasti:

- V** valtakunnallisesti merkittäväksi luokiteltu kohde
- M** maakunnallisesti merkittäväksi luokiteltu kohde
- P** paikallisesti merkittäväksi luokiteltu kohde
- L** rakennussuojelulailla suojeltu kohde
- ei luokitusta
- +** tässä inventoinnissa vähintään paikallisesti merkittäväksi todettu kohde, jonka maakunnallista tai valtakunnallista merkittävyyttä ei ole vielä viranomaisten taholla todettu tai vahvistettu.

6 Johtopäätökset ja suositukset

6.1 Hietalahden stadioniin liittyvät arvot

Hietalahden stadion on hyvä esimerkki laajasta liikuntapuistoalueesta, joka on suunnitelmallisesti osoitettu varsinaisen historiallisen ruutukaava-alueen viereen lähelle kouluja ja asuinalueita.

Alueen arvot liittyvät erityisesti kaavahistoriaan, hallintohistoriaan ja kulttuurihistoriaan. Alueen pitkä historia ja käytön mukanaan tuomat muutokset ovat tuoneet alueelle historiallista kerroksellisuutta.

Jalkapalloa ja yleisurheilua palvelemaan rakennettu Hietalahden stadion valmistui 1937 Vaasan kaupungin toimesta ja edustaa maamme vanhinta urheilurakentamista. Sen katsomo ja torni ovat Pyyntien ja Eläintarhan kenttien katsomoita lukuun ottamatta ilmeisesti maamme ainoat säilyneet puurakenteiset katsomorakenteet ennen toista maailmansotaa.

Vuonna 2016 valmistunut uusi katsomorakennus on arkkitehtuuriltaan näyttävä, mutta mittakaavaltaan massiivinen, mikä on muuttanut vanhan katsomon ja maratontornin asemaa ympäristössä. Stadionia ympäröinyt täyskorkea lauta-aita oli keskeinen osa kokonaisuutta. Kenttä aidattiin jo ennen vanhan katsomon rakentamista ja oli siitä lähtien aidattuna uuden katsomon rakentamiseen asti. Takakaarteessa oli säilynyt alkuperäinen tilannetaulu kelloineen. Jalkapallokenttää kiertävä huoltotie noudatti alkuperäisen juoksuradan kaarta.

Stadionin kaupunkikuvallinen arvo on muuttunut merkittävästi modernimpaan suuntaan uuden stadionin valmistumisen myötä. Vanhaa puukatsomoa ja maratontornia lukuun ottamatta alueelta on purettu kaikki vanhaan kenttäsommitelmaan kuuluneet rakenteet ja puukatsomon sekä erityisesti maratontornin rooli kokonaisuudessa on muuttunut hieman kuriositeetin omaiseksi.

6.2 Vanhaan katsomoon ja maratontorniin liittyvät arvot

Tyylillisesti katsomossa ja maratontornissa yhdistyvät klassiset ja funktionalistiset piirteet, mikä on arkkitehti Sereniuksen tuotannolle tyypillistä. Molempien rakennusten arkkitehtuuri ja yksityiskohdat ovat varsin hyvin säilyneet ja niiden tyylipiirteet ovat yhä selkeästi luettavissa. Hietalahden katsomon esikuvana on toiminut Turun Urheilupuiston katsomo, joka on kuitenkin purettu 1980-luvulla Paavo Nurmen stadionin katsomon alta.

Katsomon arkkitehtuuri on pääpiirteiltään säilynyt jokseenkin muuttumattomana. Myöhemmin lisätyt selostustilat rikkovat alkuperäisten suunnitelmien symmetrisen julkisivusommitelun, mutta osoittavat myös miten katsomoa on ajan myötä muokattu uusien tarpeiden mukaan. Katolle asennetut kuvausaitiot eivät merkittävästi muuta arkkitehtuuria, mutta ovat saaneet aikaan katon painumista. Muutokset tuovat katsomoon pitkäaikaisen käytön tuloksena syntynyttä historiallista kerrostuneisuutta. Tilajärjestelmät ja niiden toiminnot ovat säilyneet pääosin muuttumattomina.

Rakennuksen säännöllistä ylläpitoa on laiminlyöty pitkään, mikä on aiheuttanut mm. perustusten painumista ja katosta kannattavien primääriristikoiden taipumista.

Maratontornin arkkitehtuurissa näkyvät voimakkaat klassistiset piirteet, jotka ovat säilyneet varsin hyvin. Ilmeisesti ylimmän kerrokset aukot on lasitettu vasta myöhemmin, mutta se ei ole muuttanut rakennuksen arkkitehtuuria. Tornin yhteys ympäristöön on kuitenkin muuttunut jo sisäänkäyntiä siirrettäessä ja maratonporttia purettaessa ja uuden katsomon rakentamisen myötä tornin funktio jää yhä epämääräisemmäksi. Tornista ei enää näy kentälle eikä se uuden massiivisen katsomorakennuksen vuoksi enää toimi maamerkkinä.

Rakennuksiin liittyvät arvot eivät ole vähentyneet vuonna 2012 tehdystä arvotuksesta lukuun ottamatta niiden maisemallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja. Rakennustaiteelliset ja rakennustekniset arvot ovat säilyneet, samoin sosiaalihistorialliset ja symboliarvot. Vuonna 2020 hyväksytyssä asemakaavassa osoitettu suojelumerkintä on edelleen ajan-kohtainen.

Arvoluokitukseltaan Hietalahden stadionin vanha katsomo on vähintään paikallisesti merkittävä (P+), mutta koska kyseessä on maakunnan keskus ja sen merkittävin urheilukatsomo, rakennuksella voidaan katsoa olevan myös maakunnallista merkitystä. Harvinaisuutensa vuoksi kohteella saattaa olla myös valtakunnallista merkitystä, mutta vastaavia rakennuksia koskevan puutteellisen inventointitiedon vuoksi arvojen määrittely on vaikeaa.

Säilyneisyys

Sekä maratontorni että vanha puukatsomo ovat säilyneet lähes alkuperäisenä, tai muutokset ovat niin pieniä, että alkuperäinen ilme on säilynyt.

Kriteerit

Hietalahden stadionin vanhaa katsomoa ja maratontornia voidaan pitää rakennustyyppinä harvinaisena tai jopa ainutlaatuisena. Vastaavia rakennuksia on ennen 2. maailmansotaa rakennettu hyvin vähän eikä niitä ainakaan ole säilynyt näihin päiviin (harvinaisuus).

Sekä vanha katsomo että maratontorni edustavat oman aikansa tyyppillisiä tyylipiirteitä (edustavuus) ja niissä näkyy alkuperäisen käytön, rakentamistavan, arkkitehtuurin tai tyylin ilmeneminen ja jatkuminen (alkuperäisyys).

Rakennuksilla on merkitystä historiallisen ilmiön todisteena ja siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä (historiallinen todistusvoimaisuus). Hietalahden stadionin rakentaminen liittyy Suomessa 1930-luvulla tapahtuneeseen urheilun arvostuksen nousuun. Samaan aikaan valmistauduttiin Olympialaisiin ja rakennettiin mm. Helsingin Olympiastadion. Kentän rakennussuunnittelussa noudatettiin Hugo Lahtisen ohjeita vuonna 1930 ilmestyneessä kirjassa *Urheilukenttä- ja välineet*.

6.3 Suositukset

Hietalahden stadionin vanhan puukatsomon arvot liittyvät erityisesti sen arkkitehtuurin ja rakennusteknisten ratkaisujen säilyneisyyteen, joten rakennuksen muutosjoustavuus ei ole kovin suuri. Katsomo on asetettu vuonna 2022 käyttökieltoon kallistuneiden perustusten ja vesikaton puisten ristikkorakenteiden vuoksi. Vanha ristikkorakenne ei kestä nykyisen laskentanormin mukaisia kuormia. Rakennuksen joillain osilla pahoin kallistuneet perustusrakenteet aiheuttavat vaaran rakenteiden merkittäville muodon muutoksille tai jopa sortumalle.

Pääristikon vahvistaminen on todettu mahdottomaksi. Tästä syystä sen tilalle on tehty vuonna 2016 uusi, kahdesta I-teräsprofiilista koostuva palkki, joka välittää sekundääriristikoilta tulevan kuorman suoraan pilareille. Lisäksi sekundääriristikoiden yksi diagonaali on vahvistettu jokaisesta ristikosta.

Rakennuksen tulevilla korjauksilla kattoristikoiden vahvistus tulisi muuttamaan ristikoiden ulkomuotoa merkittävästi alkuperäiseen verrattuna, ja koko näkymä alkuperäisestä kattorakenteesta tulisi muuttumaan.

Katsomon paloturvallisuuskin on katsottu heikoksi. Avoimet suojaamattomat puupinnat ovat erittäin herkästi syttyviä ja paloa levittäviä. Katsomorakennuksen saattaminen paloturvalliseksi, johtaisi käytännössä merkittävän levyrakentein tehtyihin osastointeihin, suojauksiin ja/tai kuivasprinklaukseen. Levyrakenteiden tuoman painon myötä tulisi uusia haasteita mm. ristikoiden kantavuuden mitoituksessa. Molempien toimenpiteiden myötä rakennuksen alkuperäinen arkkitehtuuri muuttuisi huomattavasti. ¹⁶

Katsomon saattaminen käyttökuntoon saattaa siis uhata sen rakennushistoriallisia arvoja merkittävästi. Rakennuksen säilyttämistä käyttämättömänä kuriositeettina ei voi pitää kovin mielekkäänä, joten jonkinlaisia muutoksia rakennukseen on sallittava. Tämän vuoksi tulisi tehdä vielä tarkemmat suunnitelmat siitä, millä toimenpiteillä rakennus voitaisiin korjata niin, että se saadaan turvalliseksi arkkitehtuurin arvot säilyttäen. Rakennuksen purkaminen olisi korvaamaton vahinko Suomen urheilurakentamisen historialle.

¹⁶ Sweco Finland Oy, 30.3.2023.

7 Lähdeluettelo

7.1 Arkistolähteet

Finna

Vanhat valokuvat (muut urheilukatsomot)

Vaasan kaupungin kaavoituksen arkistosta:

- Keskustan osayleiskaava 2040, hyväksytty 10.6.2019.
- Asemakaava numero 1079, hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.3.2020.
- Rakennuspiirustukset (vanhan katsomon muutospiirustukset, uuden katsomon piirustukset)
- Hietalahden jalkapallostadion. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Asemakaava nro 1145, asemakaavan muutos. 3.2.2025.

Valokuvat, Vaasan kaupunki

- Dronekuvat 2025

Pohjanmaan liitto

- Pohjanmaan maakuntakaava 2050, hyväksytty 16.12.2024.

Pohjanmaan Museo

- Urheilukatsomot Pohjanmaan Museon alueella ja Täydennystä vuoden 2017 koon-
tiin katsomoista. Pohjanmaan Museo.
- Rakennushistoriaselvityksen 2012 kuva-aineistot.

7.2 Kirjallisuus ja selvitykset

Hintikka Matti: Pallon perässä pihalta halliin. Teoksessa Lohtander Liisa, Las-
Saressalo, Hilikka Höström (toim.), 2012: Liikuttavat ympäristöt.

Niskanen Aino: Kulttuurin ja vapaa-ajan tiloja koko kansalle. Teoksessa Hau-
tajärvi Harri (toim.), 2018: Rakennetun Suomen tarina.

Pyykkönen Teijo: Liikuntaympäristöt kulttuuriperintönä. Opas arviointiin.
2013.

Viljanen-Rossi Ruusa: Vaasan jalkapallostadion. Rakennushistoriaselvitys,
2012.

7.3 Sähköiset lähteet

Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna, historialliset ilmakuvat.

Museovirasto: Hyvinvointi-Suomen liikuntaympäristöt. Teemahanke 2011-
2012. http://liikuntaymparistot.nba.fi/read/asp/r_default.aspx

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.

Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Jalkapallostadionit Suomessa. [https://fi.wi-
kipedia.org/wiki/Luettelo_Suomen_jalkapallostadioneista](https://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Suomen_jalkapallostadioneista)

7.4 Lausunnot ja muut lähteet

EPOELY: Lausunto osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, asemakaavan muutos, Hietalahden jalkapallostadion, ak 1145, Vaasa. 18.3.2025.

Pohjanmaan Museo: Lausunto Hietalahden jalkapallostadionin asemakaavasta. 17.3.2025.

Pohjanmaan pelastuslaitos: Vaasan Hietalahden vanhan jalkapallostadionin katsomo. Lausunto. 23.3.2023.

Ramboll Finland Oy: Lausunto Vaasan Hietalahden jalkapallostadionin vanhan katsomon rakenteiden nykytilasta. 1.4.2022.

Sweco Finland Oy: Hietalahden jalkapallostadionin vanha katsomo, Vaasa. Lausunto jalkapallostadionin katsomon paloturvallisuudesta. 3.5.2023.

Sweco Finland Oy: Hietalahden jalkapallostadionin vanha katsomo, Vaasa. Rakennetekniset toimenpidesuosituksset. 30.3.2023.